

En Recasens, de Canet a Moscou a peu, anada i tornada

FRANCESC VERDURA CAMPENY

Recentment, repassant el Dietari del Doctor Marià Serra i Font, vaig torbar-hi una anotació datada al mes de març de 1890 que va fer avivar la meva curiositat, per la originalitat dels fets que narrava. Heus ací transcrita tal com la va escriure el doctor Serra.

EN RECASENS

No n'hi ha pas pocs d'homes de temperament aventurer que han passat una vida atzarosa i si se n'hagués escrit la història sabriem coses curioses que avui resten completament ignorades; homes senzills que no han figurat ni deixen rastre de sa vida. A Canet des de que és poble, n'hi ha hagut una fornada d'aquests homes singulars, però jauen en l'oblit, quina llàstima!

El cronista vol mentar a n'en Lluís Valls (a) Recasens que mor tenint més de 90 anys essent lo més vell del poble.

De vaillet ja prengué l'arma contra els francesos, militant baix les ordres del cèlebre general Milans del Bosc, essent junt amb un company seu també d'aquesta vila, un dels confidents i homes de més confiança, puix que li salvà la vida en més de dues ocasions.

Per tres vegades caigué presoner i altres tantes logrà escapar-se, més a la quarta fou portat a França i allí, junt amb altres espanyols i entre ells bon nombre de catalans, se'ls hi proposa la llibertat a canvi d'anar amb Napoleó a Rússia. Seguiren tots i es trobaren enmig dels horrors de la fam i del fred en la cèlebre jor-

nada de Moscou, i anant a la desbandada i portats per les misèries que els perseguien, s'apoderaren d'un castell trobant-hi llenya, aliments i bona quantitat de metàl·lic que es repartiren, essent això la seva salvació. Dissolt per complert l'exèrcit, se'n tornaren a sa pàtria, anant de poble en poble i caminant sempre fins arribar a la nostra vila amb tres companys més.

No coneixent altre ofici que el de la guerra, prengué part en totes les revoltes que durant lo present segle ha sofert Espanya, exceptuant la darrera lluita civil que per sa avançada edat se veié privat de prendre-hi part. Poc avesat a la quietud, se feu contrabandista, tenint ocasió de passar mil voltes los Pirineus i sofrint mil penalitats pròpies de l'ofici.

Gran caçador en temps de pau, bé pot dir-se que en Recasens mentre pogué no deseparà jamai l'arma que per ell resultava ésser una joguina.

Donava gust sentir-li contar les peripècies en què es trobà durant la seva llarga i accidentada vida, no sabent-se donar raó de com sempre n'havia sortit amb sort. Fins sa mort ha conservat l'enteniment clar i l'energia de son caràcter, havent-lo assistit el cronista en sa darrera malaltia. A.C.S. De ser cert tot el que diu el Dietari, (el doctor Serra no acostumava a mentir mai), ens trobem davant un personatge molt interessant. Això em va moure a indagar tot quant es pugui trobar sobre la vida i miracles d'aquesta persona. La primera recerca la va

iniciar l'Antoni Cruanyes a l'Arxiu Parroquial de la nostra vila, però val a dir que davant de la nostra sorpresa el resultat va ser nul. A l'Arxiu Parroquial no es troba cap Lluís Valls en els segles XVII i XVIII. A més sembla que el nom de pila Lluís no era gaire corrent a Canet en aquelles èpoques.

Vaig fer una recerca a l'Arxiu Municipal en l'apartat de defuncions, mirant d'una manera exhaustiva, full per full, tot el referent al mes de març de 1890, que era la data assenyalada pel Dietari. Finalment al llibre de Defuncions número 11, en el foli 72, vaig trobar el que cercava. Diu així. José Misser Recasens. Va morir el dia 16 de març de 1890. Era natural de Canet de Mar. D'ofici porta «bracero». Suposo que vol dir jornalero o temporero. Edat 85 anys. (Aquesta xifra la posem en dubte, ja que no correspondria als fets que intentem aclarir). Va morir a les 11 hores del matí del dia d'ahir (15 de març) a conseqüència d'una pneumònia.

Al moment de la seva mort estava casat en terceres núpcies amb Maria Fornaguera i anteriorment era viudo de Maria Palahí. No va testar i s'ignoren més circumstàncies.

Amb aquestes dades vam tornar a cercar a l'Arxiu Parroquial i efectivament en data del 14 d'abril de l'any 1805 surt el seu bateig. Fill legítim de Bonaventura Misser Pujadas i Beneta Recasens Alomar. També vam trobar el seu òbit, el dia 9 de març de 1890.

És de notar que el nom de Lluís Valls que cita el dietari és inexacte,

possiblement el doctor Serra el va confondre amb l'altre xicot que juntament amb en Recasens actuava de confident pel general Milans del Bosch, el qual per tradició oral es comentava que s'havia distingit en aquella contesa. En tot cas no s'anomenava Lluís. Referent al que cita el Dietari que tenia més de 90 anys, tampoc no ens lliga, però més enllà ja aclarirem aquests fets. El següent paràgraf que diu: «De vaillet prengué l'arma contra els francesos militant a les ordres del cèlebre general Milans dels Bosch», ens fa suposar que a l'any 1808 a l'inici de la guerra devia tenir entre 15 o 16 anys, ja que ser capturat quatre vegades pels francesos demostra que va actuar durant un temps llarg. El fet de ser sols un vaillet fa suposar que més aviat devia servir de confident o d'espia.

Així el 1812 quan presoner a França es va veure forçat a ingressar a l'exèrcit francès, devia tenir entre 19 o 20 anys.

Tampoc entre la documentació consultada sobre les seves accions a les ordres del general Milans del Bosch, no hem trobat cap cita del seu nom, ja que no s'acostumava a esmentar el nom dels simples soldats en aquestes lluites. De tot això es desprèn que a l'inici de l'any 1812 es trobava a

França presoner de guerra junt amb altres compatriotes. Tenint en compte que l'exèrcit francès, anomenat «La Grande Armée», era una gran massa composta per uns 650.000 homes, que foren enrolats de grat o per força de totes les nacions europees, ens fa suposar que en Recasens i els seus companys foren comminats a allistar-se o ser afusellats. Davant aquesta conjuntura no els va quedar més remei que anar a combatre a Rússia.

El fet que entre aquesta immensa xifra de soldats es pogués trobar el rastre d'en Recasens i els seus companys semblava d'antuvi com anar a buscar una agulla en un paller. No obstant aquí sí que la sort ens va acompanyar.

Resseguint el llibre que va escriure sobre la campanya de Rússia l'ajudant de Camp de l'Emperador francès, general comte Philippe de Ségur, en l'edició feta en castellà per «Amigos de la Historia», carrer Velazquez nº109. Madrid, trobem a la pàgina 79 el següent fragment. Una vez superados los primeros obstaculos, apareció a nuestra vista la primera posición fortificada de los rusos, muy avanzada con respecto a sus líneas, a las que defendía, sin estar a su vez defendida; los accidentes del terreno tenían completamente aislado aquel fortín.

Compans aprovechó con habilidad las sinuosidades del terreno. Cualquier plataforma elevada le servia para instalar los cañones que debían batir la posición enemiga, y a la vez de pantalla protectora tras la qual las unidades de infanteria se agrupaban en formación de asalto. El regimiento número 61 abrió la marcha. Al primer envite, con la bayoneta calada, nuestros soldados ocuparon el fortín, pero Bagration envió inmediatamente refuerzos con orden de recuperarlo. Por tres veces cambió de manos el reducto. Pero al fin pudo mantenerse en él, totalmente maltrecho, un batallón del 61.º. Al día siguiente, al pasar revista el Emperador al regimiento, preguntó donde estaba el tercer batallón: «Ocupa el fortín!», respondió el coronel. Pero las cosas no quedaron así: desde un bosque cercano, muchos tiradores rusos nos hostigaban, y operaban frecuentes salidas, con el apoyo de tres divisiones. Pero al fin Morand atacando Schevardino, Poniatowski en Elnia, y las incansables arremetidas de Murat con su caballería, acabaron por despejar el llano. La tenacidad de un «regimiento español» resultó decisiva. El reducto, que constituía la extrema avanzadilla de los rusos, se convirtió en nuestra posición de vanguardia.

Bé, amb el relat d'aquestes accions la vigília de la batalla de Borodino, ja sabem que en Recasens i els seus companys espanyols formaven part d'una divisió francesa que comandava el general Compans. Aquest reducte que s'anomenava Schevardino, va ser des d'on va iniciar-se la batalla els següents dies.

A las cinco y media de la madrugada, Napoleón se presenta en el reducto que había sido conquistado el 5 de septiembre.....

En medio de aquel estruendo, Davout, con las dos divisiones Compans y Desaix, y con treinta cañones en cabeza, avanza contra el primer reducto enemigo.

Continua el nutrido tiroteo de los rusos, al que solo responden los cañones franceses. La infantería avanza sin disparar, pensando abrir fuego cuando el enemigo se halle a tiro de fusil. Compans, general que manda la columna y sus más bravos soldados, caen heridos. Los demás hombres, desconcertados, se ven obligados a detenerse frente a la granizada de balas que reciben. Rapp acude a reemplazar a Compans; infunde nuevos ánimos a los soldados, que, con la bayoneta calada, y a paso de carga, emprenden el asalto a las posiciones enemigas.

Rapp se hallaba ya frente al primer reducto, cuando a su vez cae derribado: era su vigésima segunda herida. Otro general, el tercero que manda la división cae también; el propio Davout es alcanzado pero no de gravedad...

Entonces Ney, con sus tres divisiones, reducidas en su conjunto a diez mil hombres, se lanza sobre el llano y corre en auxilio de Davout; el enemigo tiene ahora dos adversarios contra quienes luchar. Ney se apresura.

El 57 regimiento de Compans, al verse apoyado se reanima, y en un esfuerzo desesperado alcanza los atincheramientos enemigos, los asalta, y cargando a la bayoneta termina con los más obstinados. El resto huye, y el 57.º se instala en la posición conquistada.

Entretanto, Ney se lanza impetuoso contra otros dos reductos, y también logra desalojar al enemigo.

Fixem-nos, ja que el llibre en dona constància, que els espanyols van començar a disparar a dos quarts de sis de la matinada, en una lluita ininterrompuda fins a les cinc de la tarda.

El general que conduïa la unitat va ser baixa i els seus substituïts també fins a quatre vegades.

Com que les baixes eren tan nombroses, hi havia divisions que quedaven reduïdes a l'altura d'un batalló i per tornar a fer-les operatives s'havien d'agrupar diverses d'elles.

Això és el que degué passar amb la divisió Compans, ja que la part de soldats supervivents degué ésser mínima. Com que no surt més el nom de Compans, hem hagut de guiar-nos pel seu cap superior, el general Davout.

Per poder contrastar l'exactitud dels fets que he descrit, he consultat el que s'ha escrit per part dels russos sobre aquest afer. M'ha semblat el més encertat fer-ho a través de la magna obra «Guerra y Paz» de Lleó Tolstoi. L'autor dedica referent a aquest tema un bon tros de la novel·la. Estava tan obsessionat per aquest fet d'armes que en va fer una anàlisi molt a fons, fins va anar a l'antic camp de batalla per resseguir-lo de cap a peus, per fer-ne un coneixement a fons del mateix abans d'escriure el llibre.

En parla molt àmpliament en la seva Dècima part, en els capítols XIX, XXIII i XXVII.

Tots els fets que explica tenen plena concordància amb el que s'explica en la part francesa.

El llibre que he consultat és editat per Editorial Bruguera en la seva 14ª edició de l'abril de 1975.

La resta és cosa sabuda, durant la nit l'exercit rus es va retirar del camp de batalla, i al següent dia els francesos, no trobar oposició, van anar endavant fins ocupar Moscou.

Pensaven passar-hi l'hivern, però els russos van incendiar la ciutat i l'exèrcit francès, sense aixopluc, es va haver de batre en retirada

enmig d'un paisatge nevat i un fred glacial. Una vegada arribat a Polònia després d'un temps, els soldats van ser llicenciats i van haver de tornar a casa seva a peu. Després d'aquest fet, en Recasens i els seus companys que van sobreviure ja devien quedar curats d'espants per a tota la vida. Llàstima que no sapiguem els noms dels tres companys seus amb qui va arribar a Canet.

És altament indicativa la part del Dietari on manifesta que va prendre part en totes les revoltes i guerres que durant el segle XIX va sofrir el nostre país.

Segurament degué lluitar altra vegada a les ordres del general Milans del Bosch quan aquest es va aixecar a Caldetes contra l'absolutisme. Com que la cosa va fracassar, no seria res d'estrany que en Requesens hagués de fer-se fonedís força vegades, ja que li anava la pell.

És de suposar també que en aquelles èpoques el fet d'amagar-se devia ser més fàcil que avui dia. Encara no hi havia Registre Civil ni empadronaments ni carnet d'identitat ni fotografies. De manera que canviar-se de nom no portava cap problema hi donar dades falses sobre el naixement o adoptar la identitat d'una persona traspasada. Per altra banda, els arxius no eren massa de fiar amb el que hi escrivien. Ni eclesiàstics ni civils.

Això ho saben bé prou les persones que els han estudiat, ja que es troben amb nombroses errades. Per exemple, sense anar més lluny, fixem-nos amb la data de defunció d'en Recasens l'any 1890, com qui diu als nostres dies. Entre el Registre Civil i el Parroquial hi ha 7 dies de diferència. Com podem anar bé!

Si en lloc d'emascarar la seva real identitat, posant-se el seu segon cognom, n'hagués adoptat un altre d'aliè, avui dia ens hauria estat impossible trobar la seva identitat. Que reposi en pau, que després d'una vida tan agitada bona falta li fa.

FRANCESC VERDURA